

GERMAINE GREER

Ženska ljubezen

Ženske ljubijo vse mogoče stvari, kraje, živali in ljudi. Včasih ljubijo kak kraj s tako drobovje parajočo strastjo, da sanjajo o njem vsako noč. Sposobne so ljubiti živali s tako nežnostjo, da bi umrle zanje, bodisi da bi v goreči hiši stiskale k sebi mačko ali pa pod kolesi tovornjaka, naloženega z živimi teleti za izvoz. Otroka ali odraslega človeka lahko ljubijo s predanostjo, ki tudi po dolgih letih prizadevanj in naporov ne usahne. Ljubiti ne nehajo niti, če ljubljena oseba z njimi grdo ravna, jih zapusti ali umre: hudo vračajo z dobrim. Stvari, ki jih ljubijo, ne ubijajo, ampak jih varujejo in negujejo, hranijo in gojijo in se bolj brigajo zanje kot zase. Svoje ljubezni se ne zavejo zato, ker bi se sparile z njenim predmetom. Z mnogimi bitji, ki jih ljubijo najdlje in najgloblje, sploh nimajo spolnih stikov. Vsakdo ubije tisto, kar ima najraje, vsaj tako je nekoč zapisal neki moški. Bog ne daj, da bi jaz, ženska, rekla, da je moška ljubezen predvsem polaščevalska ali plenilska, kruta ali porabniška, uničevalska ali poniževalna; je pa nenavadno, da je takrat, ko se v moški kulturi vsa ljubezen izraža z jebanjem, v tej besedi strnjene več uničevalnosti kot v kateri koli drugi. Glagola jebati in uničiti v jeziku žensk nista pomensko sorodna; ženske ne učijo otrok besednih napadov, ki uporabljajo glagol jebati. V zadnjih tridesetih letih so ženske pridobile pravico do uporabe besede jebati v istih pomenih in kontekstih, kot jo uporabljajo moški, in jo tudi uporabljajo enako brez pomisleka, kakor so sprejele prepričanje, da ni ničesar bolj pri-
skutnega od tega, da se obnašaš kot pička. V besednih bojih hočejo ženske dati enako, kot dobijo; in ne bi bilo prvič, da bi se ženske ob uporabi moških orožij proti moškim same ranile.

Heteroseksualizacija poželenja zahteva in povzroča nastanek diskretnih in asimetričnih nasprotij med vsem "ženskim" in "moškim", pri čemer to dvoje razumemo kot izrazita atributa pripadnikov moškega in ženskega spola.

Judith Butler, *Gender Trouble* (Težave s spolom)

Izražanje ženske nespolne ljubezni postaja iz leta v leto težje. Ljubezen spolno dejavnih žensk do njihovih spolnih partnerjev se resda projicira na zaslone povsod okrog nas, neskončni vrelec nespolne ljubezni pa ostaja skrit. Več kot 80 odstotkov prostovoljcev v družbi proti mučenju živali je žensk. Milijoni žensk posedajo in pletejo oblačila, ki jih nihče ne potrebuje, ker jim ure ob tem delu dajejo možnost počasnega sproščanja neznosnega pritiska neizražene ljubezni. Milijoni žensk preživljajo ure in ure ob nakupovanju daril, ker so te ure blažen čas, ko lahko kar naprej mislijo na ljudi, ki jih bodo obdarile. In ko bodo slišale: "Oh, mami/babica/teta/sestrica, saj ne bi bilo treba!" Čas in denar, porabljeni za skrivnega ljubimca, sta dobro naložena, saj strežeta njeni obsedenosti in ji lajšata prepolno srce. Tudi če se mora zaradi svoje razsipnosti čemu odreči, ve, da to ni širokosrčnost, saj bo vsakokrat, ko jo bo stisnilo, njena trpinčena ljubezen potešena.

Koga ženska ljubi, je precej odvisno od tega, kje v vrsti sprememb, ki sestavljajo njeno življenje, trenutno je. Ko je otrok, ljubi sestavljeno osebo, sebe-in-mamo, potem ljubi očka, potem – ko dobi prvo menstruacijo – nastopi razburkani čas nore obsedenosti od fantov, ki lahko sovpadе z intimnostjo z drugo pubertetnico. Moški, ki obsedajo deklice pred puberteto, so golobradi, punčkasti, "luštiani", "srčkani", "božanski": bolj dečki kot moški, včasih z izrazito transseksualnim sporočilom – kot na primer Boy George, čigar nagnusno poženščena podoba je bila polepljena po stenah vseh deklinških spalnic v osemdesetih letih. Michael Jackson je ohranjal in širil svoje številno najstniško občinstvo z nenehnim obnavljanjem svoje podobe dvospolnika. Za pubertetne privrženke fantovskih glasbenih skupin in zvezdnikov je pomembnejše, da njihovi idoli nimajo stalne spolne partnerke, kot pa to, da so heteroseksualni. Menedžerka Leonarda di Capria, ki je tudi njegova mama, se dobro zaveda, da bi najstniške oboževalke, ki so se ob londonski premieri *Moža z železno masko* marca 1998 gnetle na pločnikih, enako razžalostilo, če bi ga videle s kako žensko pod roko, kot so bile vesele ob novici, da je pripeljal s sabo staro mamo, da se je lahko srečala s kraljico. Namig na odraslo heteroseksualno dejavnost ne bi nič manj škodoval njegovemu imidžu kot namig na odraslo homoseksualno dejavnost. Dekleta so hotela, da ostane otrok, dobesedno lutka, ki bi jo v domišljiji lahko ljubkovale. Ustregel jim je: na njihovo grozljivo vreščanje "Le-o! Le-o!" se je odzival nekako plašno in z rahlo zadrego. Čeprav dejstvo, da se najstnice dosledno bolj navdušujejo nad polodraslimi dečki kot nad moškimi, daje slutiti, da njihova spolna nagnjenja še niso povsem heteroseksualna, revije za dekleta zmeraj pišejo v skladu s prepričanjem, da si njihove bralke želijo uspeti kot magneti za fante in ne gojijo nikakršnih čutnih nagnjenj do svojega spola. Lezbištva nikoli niti ne omenjajo; revije, ki sicer povzdigujejo prijateljstvo med dekleti ("Fantje pridejo in grejo, prijateljice pa ostanejo prijateljice za zmeraj"), sploh ne govorijo o možnosti spolne intimnosti med dekleti.

Tudi v poznejšem življenju se zdi, da se erotična nagnjenja ženske odmikajo od konvencionalno možatih tipov proti nežnejšim, bolj ženstvenim moškim.

Liberacejeve oboževalke so bile, tako kot oboževalke Barryja Manilowa, ženske srednjih let. Bolj ko je bilo Liberacejevo vedenje mehkuzno, bolj so grulile, medtem ko je moral svojo dejansko spolno dejavnost skrivati, če je hotel ohraniti njihovo občudovanje. Zato je igral deviško princeso, kolikor dolgo je mogel, dokler ga ni zavržen partner razkrinkal kot zahtevnega in agresivnega ljubimca. Naličeni gizdalini in salonski levi devetnajstega stoletja so bili tako poženščeni kot tudi uspešni pri ženskah; tudi dandije dvajsetega stoletja so sumili zaveznitstva s pohotnimi ženskami pri izdaji poštene ljubezni srčnih delovnih mož. Če je moški, ki ga imajo ženske rade, po definiciji feminilen, kaj nam to pove o spolnih željah žensk? Žilavost je bolj po okusu moških kot žensk. Logično nadaljevanje takšnega razmišljanja bi nas lahko pripeljalo do vprašanja, ali je v heteroseksualnosti sploh kaj naravnega, in celo do suma, da bo v prihodnosti, če ji ne bodo več v oporo pritisk zakona in vere in družine, preprosto propadla.

Dekleta, ki pišejo v najstniške revije, kot vzrok nepremišljenega ravnanja pogosto navajajo "ponorele hormone". Naučili so jih, da ne smejo ubogati svojih mladostnih čustev, in navadile so se odpovedovati se zadovoljevanju lastnih želja. Drugospolna nagnjenja se pri pubertetnicah pokažejo precej pozno, istospolna pa še precej pozneje. Večina lezbijk – po izsledkih neke študije 58 in neke druge 84 odstotkov – ima predhodne heterospolne izkušnje. Četrtnina do tretjina lezbijk je bila nekoč v življenju poročena. Celo Sapfo je bila žena in mati. To daje slutiti, da homoseksualne ženske niso zrcalne podobe homoseksualnih moških; pri dvajsetih letih se je za homoseksualno ali biseksualno partnerstvo že odločilo 27 odstotkov moških in 11 odstotkov žensk, pri petintridesetih letih pa je razmerje 13 proti 13 odstotkov. Kinsley je leta 1953 poročal, da je imelo 28 odstotkov žensk spolne izkušnje z drugo žensko. Heteroseksualna ženska, ki uživa v spolnosti z drugo žensko, ima samo 50 odstotkov možnosti, da se razvije v lezbijko. Kako ženske prehajajo iz heteroseksualnosti v homoseksualnost, je slabo raziskano; z možnostjo, da take ženske morda zavračajo heteroseksualnost kot nezadovoljivo in zavestno ali podzavestno iščejo drugo vrsto ljubezni, se ni nihče dosti ukvarjal – v nasprotju z neskončnimi poskusi, da bi v spolnih nagnjenjih našli nekakšno biološko komponento.

Homoseksualni moški večinoma prepoznajo svojo usmerjenost ob občevanju z drugim spolom, ženska pa se mora dostikrat zaljubiti v drugo žensko, da se spozna kot lezbijko. Adrienne Rich se je do ušes zaljubila v žensko pri sedem-inštiridesetih letih, potem ko je dolgo živela kot žena in mati treh otrok.

Nikoli ne bom pozabila, kako sem hodila mimo nekega bloka v New Yorku, uro po tistem, ko sem si priznala, da ljubim žensko, in se počutila nepremagljivo. Prvič v življenju sem čutila, kako mi spolnost bistri misli, namesto da bi jih kalila; kako je strast, naposled imenovana, z dolgim, odločnim žarkom posvetila v mojo prihodnost. Vedela sem, da se je moje življenje močno in dokončno spremenilo.

Pri sedeminštiridesetih je bila Richeva na robu menopavze; njena telesna kemija se je spreminjala, vendar je niso spodbujali k razmišljanju o sebi v tem smislu, ampak k prepričanju, da je bila resnična ona dotlej prikrivana in zatajevana. Če naj bi tedaj gledala na svoj zakon in materinstvo kot na zmoto, bi prišla do sklepa, da je šla več kot polovica njenega življenja v nič ali da jo je preživela napačno; vendar ni Richeva svojega materinstva nikoli razvrednotila. Bolje je upoštevati možnost, da se je zgodila sprememba, da so se zaradi novega stanja in nove zavesti razvila nova občutja in novi odnosi. Dejansko marsikatera "nova" lezbijka pripoveduje, da ni imela do takrat, ko se je zaljubila v žensko, nobenih lezbičnih nagnjenj, da je živela kot večina žensk in imela rada stvari, ki jih ima rada večina žensk; na to, da je postala lezbijka, gleda bolj kot na razvojno stopnjo, ne kot na razkritje neke dotlej zatajevane patologije ali genetske dediščine ali kakršne koli drugačne nespremenljive esence. Esencialisti bi trdili, da je lezbilstvo njen pravi jaz, ki je končno prišel na dan in razvrednotil vse druge odnose. Najmanj enako verjetno je, da se je ženska spremenila in razvila ter iz podrejene partnerke v heteroseksualnem razmerju – tak odnos temelji na njenem odnosu z očetom – prestopila v novo razmerje dveh enakih. Julie Burchill, ki je imela pred odločitvijo za istospolno ljubezen s Charlotte Raven dva moža in otroka, pravi:

Seksualna revolucija ni uspela, ker se, freudovska ali ne, ni vprašala, kaj si želijo ženske. Evangelisti spolnosti šestdesetih so se s prepričanjem, da bo sistem "noter, ven in adijo" od tam, kjer smo bili, videti strašansko privlačen, izkazali za neznansko slabe ljubimce – kar so gotovo tudi bili. Ni čudno, da so vse tiste golobičke svobodne ljubezni iz šestdesetih v sedemdesetih postale lezbijke.

Vsaj Burchillova je očitno prepričana, da spolna identiteta ne obstaja oziroma da je spolno vedenje prav toliko odgovor na obstoječe okolje kot izraz nespremenljive osebnosti. Če bi bili moški bolj podobni ženskam, bi ženske morda lažje ohranile spolno zanimanje zanje. Burchillova v istem članku poudarja, da moški "eksplodirajo kot raketa" in željno in nenasitno iščejo priložnosti za spolnost, pa naj so homoseksualci ali heteroseksualci; ženske pa, nasprotno, potrebujejo veliko več predanosti, časa, komunikacije in nežnosti.

V sedemdesetih letih so pripadniki porajajočega se gibanja za pravice žensk gledali na lezbilstvo kot na feministično, politično dejavnost in za sapfično spolno dejanje je veljala vrsta pravil. V izogib razvijajoče se patriarhalne strukture moči se lezbijke ne bi smele gledati, fetišizirati prsi ali celo leči druga na drugo. Načelnost in politično zavest teh žensk moraš spoštovati – tudi če zaradi tega celo desetletje ni nobeni prišlo.

Alice Fisher, Esquire

Ko je spolnost proti koncu devetnajstega stoletja postala predmet medicine, je nekonvencionalna spolna usmerjenost postala patološka, nekakšna prirojena hiba, do katere naj bi heteroseksualni in zdravi čutili sočutje. Lezbijke kot Radclyffe Hall so se predstavljale kot interseksualke, od Boga izbrane za ljubimke žensk ali za življenje v strašnem celibatu. Neverjetno domiselni poskusi dokazovanja, da je homoseksualnost prirojena, se pojavljajo še danes; prav pred kratkim sta Dennis McFadden in Edward G. Pasanen s teksaške univerze pri 237 moških in ženskah izmerila odboj določenih zvokov v notranjem ušesu in ugotovila, da je bil pri 57 heteroseksualnih ženskah močnejši kot pri 61 homoseksualnih in biseksualnih ženskah, katerih rezultati so bili bližji rezultatom moških: iz tega sta raziskovalca sklepala, da so bile morda homoseksualne in biseksualne ženske v maternici izpostavljene višjim stopnjam androgenov in zato že takrat nekako "pomožatene".

Rezultate raziskav o potezah, ki naj bi bile homoseksualnim osebam prirojene, objavljajo vsako leto. Zvedeli smo, da imajo homoseksualni moški verjetneje homoseksualne brate kot heteroseksualni in da imajo lezbijke verjetneje tudi sestre lezbijke. Po mnenju nekaterih je stopnja izpostavljenosti androgenom v okolju maternice spodbujevalni dejavnik, vendar glede na to dejstvo moških, ki niso razvili moških značilnosti, ker so bili neobčutljivi za androgene v materini plodovnici, ne privlačijo nujno bolj moški kot ženske, tako da se ta razlaga homoerotične spolne usmerjenosti zdi malo verjetna. Ženske s prirojeno adrenalno hiperplazijo se kopljejo v lastnih androgenih *in utero* in se lahko rodijo s tako imenovanimi zunanjimi spolnimi organi, vendar le redko izpovedujejo homoseksualna čustva. Leta 1991 je Simon Le Vay preiskal možgane devetnajstih homoseksualnih moških, šestnajstih heteroseksualnih moških in šestih žensk, da bi ugotovil, ali obstajajo kake signifikantne razlike v predelu hipotalamusa, ki je pomemben pri urejanju spolno diferenciranega vedenja živali. Variacije so bile večje znotraj vseh treh skupin kot med njimi, vendar je Le Vay interpretiral ta podatek kot namig, da imajo homoseksualni moški in heteroseksualne ženske skupno potezo v anatomiji možganov, ki je heteroseksualni moški nimajo. Laura Allen in Roger Gorski sta nato našla še eno značilnost v anatomiji možganov, sprednji stik korpusa kalozuma, ki je bil pri ženskah in homoseksualnih moških navadno debelejši kot pri heteroseksualnih moških. Takšna raziskava, temelječa na zelo majhnih vzorcih, je v najboljšem primeru nesmiselna, lahko pa bi jo izkoristili tisti, ki zagovarjajo heteroseksualnost kot edini sprejemljiv izraz človeške erotike, da bi upravičili zdravljenje homoseksualnosti kot napake, ki jo je treba popraviti. Obratno bi bilo mogoče z njo tudi pokazati, da mora Bog, ki je ustvaril vse različne spolne usmeritve, tudi z vsemi soglašati. Ne eno ne drugo pa ne bi bilo primerno za žensko, ki želi zaščititi svojo pravico do spremembe.

Heteroseksualni ljudje pogosto mislijo, da so lezbijke pomožatene ženske in homoseksualci feminizirani moški. Sklepanje, da morajo imeti ljudje, ki jih privlači isti spol, značilnosti nasprotnega, je del širšega prepričanja, da je

heteroseksualnost edina seksualnost in da je vsaka spolna dejavnost njena bolj ali manj sprevržena različica.

Užitek je nekaj, kar prehaja od človeka k človeku; identiteta ga ne skrije. Užitek nima potnega lista, nima identitete.

Michel Foucault

Heteroseksualni ljudje vidijo samo eno možnost: zamenjavo vlog, tako da ena lezbijka v vsakem paru igra vlogo moškega in en homoseksualec v vsakem paru vlogo ženske. Če bi bilo tako, homoseksualci ne bi mogli ne odpraviti ne spremeniti osnovne dinamike človeških spolnih odnosov, ampak jih samo posnemati. Dejansko pa lahko homoseksualci enako, kot zanikajo veljavnost zapovedi ene same vrste razmerja kot pravovernega, zdravega in normalnega, tudi terjajo cel spekter odklonov. Homoseksualne oblike spolnega izražanja so izjemno pestre. Nekateri homoseksualni ljubimci so tako obsedeni s predstavami o penetraciji, da zanjo uporabljajo roke, pesti in različna pomagala, drugim pa sploh ni do tega, da bi vstopili v notranjost telesa. Homoseksualne moške bolj zanimajo umetni penisi kot heteroseksualne moške ali kot lezbijke – in tako dalje skozi vse najrazličnejše permutacije, ki jih premore domišljija.

Stopnje in oblike spolne dejavnosti ter stopnje monogamije v homoseksualnih razmerjih so različne. Tudi moški in ženski vzorci homoseksualnega vedenja so različni. Če homoseksualec na Lancaster Gateu stopi iz podzemске železnice v upanju, da se tam okrog potika drug moški podobnih misli in da bosta lahko v petih minutah med dvema vlakoma zadovoljila drug drugega, sta oba moška, ki iščeta priložnostni seks in se obnašata kot moška, ne glede na to, kateri kaj polži. Lezbijke morda niso tako lačne seksa v sanitarijah, vendar tudi one ne posnemajo heteroseksualne penetracije. Prevratna resnica je očitno ta, da istospolno občevanje ni nadomestilo za ali posnemanje drugo-spolnega občevanja, ampak njegovo popolno zanikanje.

Nekateri homoseksualci sicer zahtevajo pravico do poroke po zgledu heteroseksualne združitve, vendar je veliko več takih, katerih spolne ambicije so manj urejene ali celo anarhične. Proces, s katerim bodo oblasti dobile priložnost za umiritev homoseksualcev, s tem da bodo spravile njihova razmerja v zakonske okvire, se je že začel. Na Nizozemskem so zakon, ki dovoljuje poroke med istospolnimi partnerji, sprejeli 1. januarja 1998. Prvo lezbično poroko na Nizozemskem so praznovali opolnoči med 14. in 15. januarjem 1998 med Irmo van Praag in Anno Kreuger. Kot je grenko pripomnila neka komedijantka, bodo, če bo vse v skladu z zakonom, po petih letih zakonskega življenja vsi homoseksualci – enako kot heteroseksualci – samski.

Leta 1908 sta Gertrude Stein in Alice B. Toklas opravili skriven poročni obred in poslej živeli skupaj do smrti Steinove leta 1946. Nobena si ni nikoli privoščila niti spogledovanja z nikomer drugim. Ta popolna predanost je enako pogosta

med lezbičnimi pari, kot je redka med homoseksualnimi. Nekatere lezbijke so sicer ekshibicionistke, vendar so v manjšini. Na spektakularnih festivalih, ki jih organizira homoseksualna skupnost – od britanskega tekmovanja za miss sveta do newyorškega Wigstocka in sydneyjskega Mardi Grasa –, se razkazujejo predvsem neverjetno razkošni moški, ne toliko ženske. Prezgodaj je še, da bi lahko rekli, ali se bo tekmovanje za najlepšo lezbijko, ki so ga prvič pripravili leta 1997 v londonskem Café de Paris, razvilo v letno turistično atrakcijo. Lezbištvo ostaja v glavnem diskretno in skromno. Ko se je septembra 1997 razkrilo, da je Angela Eagle, pomočnica ministra za okolje v britanskem laburističnem kabinetu, lezbijka, je obljubila, da ne bo skušala postati glasnica lezbijk in da je na prireditvah ne bo spremljala partnerica, katere imena niso nikoli objavili. Nobeden izmed homoseksualnih moških v laburistični parlamentarni stranki nima stalnega partnerja, s katerim se ne bi dal videti, in tisti, ki so se razkrili, so se zato, da bi se zazveli za pravice gejev. Pop zvezdniki, za katere se ve, da so homoseksualci, se šopirijo s svojo spolnostjo, medtem ko je neka lezbijška rock glasbenica skrušeno pripomnila, da je blišč javne pozornosti ohromil njen slog: "Iz stare candre, kakršna sem bila nekoč, sem se spremenila v zadrto in zaprto školjko."

Sociobiologi se nikoli ne naveličajo pripovedovati, kako se moški po naravi vedejo bolj svobodno, ker dejavno kopičijo možnosti za reprodukcijo. Ne pojasnijo pa, zakaj se homoseksualci, ki odlagajo seme na mestih, kjer se ne bi dalo reči, da bo imelo kakšno možnost za reprodukcijo, obnašajo še bolj svobodno. Morda je promiskuiteta značilnost moških, ki jo bodo lezbijke kmalu pridobile; mogoče bodo lepega dne lezbijke visele po straniščih, parkih in lokalih in se ozirale za hitrim seksom, ampak za zdaj tega ne delajo. Zanimiv dokaz, da ženska monogamnost ni prirojena: izraelska pevka Dana International, evrovizijska zmagovalka iz leta 1998, je bila do nedavna moški z imenom Yoran. "Kot moški," je rekla, "sem imela spolne odnose do desetkrat na dan. Zdaj sem ženska in se držim pravil. Ni lepo občeovati z veliko moškimi. Običajne ženske tega ne počnejo, zato tudi jaz ne." (Feministična bralka takih izjav ne ve, ali naj počti od smeha ali ji populi lase.)

Spolna usmerjenost žensk bi lahko bila prav tako minljiva kot drugi vidiki občutljivosti, ki se odzivajo v razburkani puberteti na erotično privlačnost odraščajočega dečka ali deklice in v času materinstva na otroka. Pomen, ki ga pripisujemo svojemu razmišljanju o spolni usmerjenosti, sam po sebi deluje kot zavora. Na ženske z vseh strani pritiskajo, naj se opredelijo, naj se obnašajo predvidljivo, naj sprejmejo neko oznako in se vzamejo v roke, da jih bodo lahko drugi imeli pod nadzorom. Ta pritisk prihaja od vsepovsod; nad žensko, ki se spolno združi z drugo žensko, pride enako verjetno iz lezbične skupnosti kot od koder koli drugod. Mnoge lezbijke, ki niso vse feministke, izzivajo "biseksualnost", razumljeno kot sposobnost občutenja močnega erotičnega zanimanja za ljudi obeh spolov. Biseksualna ženska pogosto nastopa v moških heteroseksualnih fantazijah; kadar toliko pornografskih podob kaže

ženske, ki zadovoljujejo druga drugo, da bi vzburile enega samega moškega gledalca, je nemara razumljivo, da bi lezbijka tak stereotip zavrnila. Prav tako je razumljivo, da bi zavrnila idejo, da bi bila ona sama ali njena ljubimka dobra za lezbični seks, dokler ne bi prišel mimo James Bond in je izbral. Pa vseeno ženske nemara še vedno hočejo pravico do erotičnega zanimanja za ljudi obeh spolov ali do nezanimanja za genitalni stik s katerim koli spolom. Oboje bi danes verjetno razlagali kot zanikanje neizrečene resnice.

Lezbištvo je bilo znano pred drugim valom feminizma, celo dobro znano in slavljen, vendar bolj kot zanimiva redkost in ne kot vsakdanji pojav. Pariške amazonke so vztrajale pri svoji nenavadnosti; bile so nadarjene ženske, umetnice, in zato ekscentrične. Lezbištvo zadnjih tridesetih let je precej drugačno, domače, demokratično, nezahtevno in dogaja se v domači hiši. Današnje lezbijke v ženski ljubezni zahtevajo element spolnosti. Nekoč je poročena ženska z običajnim odnosom z možem lahko postavila prijateljice na prvo mesto tako glede spoštovanja kot glede časa, ki ga je preživela z njimi, ne da bi kdo posumil, da ima z njimi spolne stike. Ženske so lahko vse življenje živele skupaj in si delile vse, pa jih ni nihče osumil spolnih odnosov. Tako družabništvo je danes nemogoče. Ob koncu tisočletja je edina ljubezen spolna in tesne prijateljice morajo zbujati sum, da imajo redne spolne stike, pa če jih imajo ali ne. Nekatere bi bile spoznanja o pravici žensk do spolne intimnosti z drugimi ženskami vesele, druge pa bi se čutile pod pritiskom dolžnosti, da bi ravnale drugače, kot čutijo, zlasti če neprestano poslušajo, da so bodisi zavrte ali pa frigidne. Ko je v osemdesetih letih več študij poročalo o nizki frekvenci spolnih odnosov v lezbičnih zvezah, posebno v dlje trajajočih, so to tolmačili kot dokaz nevednosti in zavrtosti. Hkrati ko so institucionalizirane starejše ljudi spodbujali k spolni dejavnosti, so lezbijke silili, naj dajo svojemu življenju več pikantnosti. Spolni ideal poznega dvajsetega stoletja je kot proces, ki naj bi vodil v orgazem in ne v intimnost in je osredotočen bolj na vzburjenje kot na umirjenost in varnost, že sam po sebi moški. V Kaliforniji, kjer je bila težnja k erotizaciji lezbičnih razmerij najmočnejša, nekatere najradikalnejše lezbijke jemljejo testosteron, da bi bili njihovi občutki do žensk taki kot občutki posiljevalcev.

Ženske, ki se predstavljajo kot lezbijke, na lezbištvo ne gledajo predvsem kot na spolni pojav.

Lilian Faderman

Kadar slišimo, da je prednost ženske, da se lahko spremeni, je v resnici mišljeno, da to ni njena pravica. Vendar je sprememba vgrajena v ženskost; ženska se v vseh obdobjih življenja spreminja. Celo najbistvenejše na njej, njeno telo, se spreminja, tako po zunanji obliki kot po notranji kemiji. Čudno bi torej bilo, če se ne bi spreminjala tudi njena spolnost. Kadar ljudje govorijo o ženskah, ki "razkrijejo" svoje lezbištvo, namigujejo na to, da obstaja resnični

jaz, ki ljubi isti spol in se je dotlej skrival za fasado heteroseksualnosti. Za moške razkritje homoseksualnosti navadno pomeni konec laži; veljali so za heteroseksualno dejavne in se na videz zanimali za ženske, medtem ko so v resnici imeli veliko spolnih odnosov z moškimi. Lezbijke so drugačne; tri do štiri petine jih je imelo prej heteroseksualne izkušnje in so bile v tej vlogi očitno povsem ustrezne. Medtem ko so se prenašale, da so "normalne", niso bile homoseksualno dejavne, kot bi bili nemara moški, ampak so resnično živele kot heteroseksualne družice, žene in matere. Če niti homoseksualnost niti heteroseksualnost nista prirojeni, ampak sta obe družbeno pogojeni, nobeni med nami še ni treba zgubiti upanja, da bo nemara še srečala žensko svojih sanj in ljubila, kakor ni ljubila še nikoli.

Prevedla Maja Kraigher

GERMAINE GREER